

TIIVISTELMÄ

Pro gradu -tutkielmani tarkoitus oli tarkastella Helsingin keskusvankilan alaisuudessa vuosina 1931-1950 toiminutta Viikin vankisiirtolaa ja siellä tehtyä maataloustyötä mikrohistoriallisella tutkimusotteella.

Mikrohistorian oppien mukaisesti tarkoitus oli pystyä sanomaan pienen avulla suuresta. Viikin vankisiirtolan toiminta-aikana oli suomalaisessa vankeinhoidossa käytössä niin sanottu hoitoideologia ja sen osana vankien progressiivinen käsittely. Tämän ideologian toimivuuden tarkasteleminen Viikissä oli yksi tutkimuksen päätaivoitteista. Tarkoituksena oli myös katsoa Viikin kautta suomalaiseen yhteiskuntaan 1930- ja 40-luvuilla, jolloin erottui erityisesti kaksi poikkeuksellista tekijää: 1930-luvun alun lama-aika ja vuosikymmenen lopun ja vaihteen sotavuodet. Näiden yhteiskunnallisten haasteiden jälkien löytäminen Viikistä oli toinen päätavoite. Tutkimuksen keskiössä oli koko ajan vankien tekemä maataloustyö, sen merkitys rangaistuksena vangin ja vankeinhoidon kannalta, sekä laajemmin (maatalous)työn merkitys Suomessa 1930- ja 1940-luvuilla.

Viikin vankisiirtola toteutti hoitoideologiaa koko toimintansa ajan vaihtelevasti ja epäpuhtaasti. Vaikka vangit alkuvuosina olivat ideologian mukaisesti tuomionsa loppuvaiheessa ja maalta kotoisin olleita miehiä, jo 1930-luvun lopulla vankiaines Viikissä alkoi olla sekalaista. Sota-aikana vankiaineksessa tapahtui lopullinen muutos. Suurin osa Viikkiin tuoduista oli vasta tuomittu. Vankiaineksen lisäksi olot muuttuivat muutenkin hankalammiksi. Sodan vuoksi ruoka oli vähissä, tupakkaa ei meinannut saada ja urakkatyö kulutti vankien voimia. Kaikki tämä laski työtehoa ja lisäsi levottomuuksia. Sodan päätyttyä levottomuudet eivät loppuneet vaan vankeja karkasi ennätysmäärin. Alkanut vankityön ja koko vankilalaitoksen uudelleentarkastelu ei ehtinyt korjata tilannetta Viikissä, jossa vangit olivat saaneet tehtävänsä päätökseen. Helsingin yliopistolta vuokrattu tila oli saatu rakennettua maa- ja metsätaloustieteelliseen opetukseen tarkoitettuna koetilaksi ja otettiin tähän käyttöön vuonna 1950.

Viikin vankisiirtolan tutkimisen kautta oli mahdollista kuvata maataloustyön suurta merkitystä Suomessa tutkittuna aikana ja siihen liittyneitä ristiriitaisuuksia. Yksi ristiriita kulkee koko työn läpi jatkuvana kädenvääntönä siitä kumpi on vankityön ensisijainen tarkoitus: työn tuottavuus vai työn aikaansaama muutos vangissa eli parantavuus.

Tärkeimmät lähteet tutkimuksessa olivat Kansallisarkistossa sijaitsevat Helsingin keskusvankilan ja Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston arkistot sekä Helsingin yliopiston keskusarkistossa sijaitseva Viikin ja Malminkartanon hoitokunnan arkisto. Tärkein julkaistu alkuperäislähde oli Vankeinhoito-lehti vuosilta 1930-1961. Kirjallisuudesta suuren osan muodostivat Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston historia-projektin julkaisut.